

ประเภทของพยานหลักฐาน

* นางสาวสุภาภรณ์ เกียรติชัยพฤกษ์ *

แบ่งออกเป็น 4 ประเภท

1. พยานบุคคล
2. พยานเอกสาร
3. พยานวัตถุ
4. พยานผู้เชี่ยวชาญ

พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาเบิกความด้วยวาจาต่อหน้าศาลหรือใช้วิธีแสดงกิริยาท่าทางสื่อความหมายถึงเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงข้อใดข้อเท็จจริงหนึ่งต่อหน้าศาล

พยานบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. **ประจักษ์พยาน** หมายถึง พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง
เช่น สามีได้พากริยาซึ่งตั้งครรภ์เข้ามาคลอดบุตรที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง แต่ภริยาไม่สามารถคลอดบุตรด้วยตนเองได้ จึงต้องทำการผ่าตัดคลอดบุตร โดยมีนายแพทย์ ก. เป็นผู้ฉีดยาชาาระงับความเจ็บปวดเข้าไขสันหลังของคนไข้ (แบบบล็อกหลัง) และมีนายแพทย์ ข. เป็นผู้ลงมิดผ่าตัดคลอด ในการผ่าตัดคลอดบุตรนี้ยังมีนางพยาบาล ค. และ ง. ช่วยปฏิบัติงานในห้องคลอดด้วย ระหว่างการผ่าตัดปรากฏว่าคนไข้เกิดอาการช็อกและหัวใจหยุดเต้น สามีคนไข้ซึ่งนั่งรออยู่หน้าห้องผ่าตัดได้รับการแจ้งจากแพทย์ว่าคนไข้หยุดหายใจไป 5 นาที และเสียชีวิตในเวลาต่อมา สามีของผู้ตายจึงแจ้งความดำเนินคดีกับนายแพทย์ ก. และนายแพทย์ ข. ในข้อหากระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 290

จากกรณีดังกล่าว นางพยาบาล ค. และ ง. ซึ่งอยู่ช่วยปฏิบัติงานในห้องคลอดจึงรู้เห็นเหตุการณ์ในการผ่าตัดคนไข้รายนี้ด้วยตนเอง จึงถือว่าเป็นประจักษ์พยานในขณะผ่าตัดคนไข้คลอดบุตรรายนี้

2. **พยานบอกเล่า** หมายถึง พยานที่รับฟังข้อเท็จจริงจากบุคคลอื่นแล้วมาเบิกความในศาล

/2.....

จากกรณีตัวอย่างในข้อ 1 สามีนั่งรออยู่หน้าห้องผ่าตัด มิได้เห็นเหตุการณ์หรืออยู่ในห้องผ่าตัดตลอดด้วย แต่ได้รับแจ้งจากแพทย์เจ้าของไข้ว่าคนไข้หยุดหายใจไป 5 นาทีและแพทย์กำลังช่วยเหลือชีวิตอยู่ สามีนของผู้ตายจึงเป็นเพียงพยานบอกเล่าที่ได้รับฟังเหตุการณ์ในห้องผ่าตัดจากนายแพทย์ผู้ลงมืออีกทอดหนึ่ง

3. **พยานแวดล้อม** หมายถึง พยานที่รู้เห็นก่อนหรือภายหลังเกิดเหตุการณ์ พยานหลักฐานที่ไม่ได้ับระบุดังข้อเท็จจริงโดยตรง แต่สามารถอนุมานได้ด้วยเหตุผลหรือสามัญสำนึกว่ามีข้อเท็จจริงหนึ่งข้อเท็จจริงใดเกิดขึ้น ซึ่งบางครั้งอาจเรียกว่า **พยานเหตุผล**

จากกรณีตัวอย่างในข้อ 1 หากคนไข้รายนี้ยังไม่เสียชีวิตในทันที แต่ต้องมีการส่งต่อไปรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์ซึ่งมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่พร้อมสมบูรณ์กว่า ดังนี้ แพทย์ที่รับคนไข้รายนี้ต่อจากโรงพยาบาลแห่งแรก ถือว่าเป็นพยานแวดล้อมซึ่งรู้เห็นข้อเท็จจริงภายหลังเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวแล้ว ซึ่งเป็นพยานแวดล้อมที่ศาลจะรับฟังและมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือประกอบพิจารณากับพยานหลักฐานอื่น ๆ ด้วย

เปรียบเทียบความน่าเชื่อถือและน้ำหนักของพยาน

ประจักษ์พยาน ในคดีแพ่งและคดีอาญาทั่วไป ประจักษ์พยานจะเป็นพยานที่มีน้ำหนักและความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานประเภทอื่น ๆ ยกเว้นในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายฟ้องร้องแพทย์เป็นจำเลย พยานแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจะมีความสำคัญและศาลมักจะรับฟังและให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือพอ ๆ กับประจักษ์พยาน

พยานบอกเล่า ในคดีอาญาไม่ได้ห้ามรับฟังพยานบอกเล่า แต่พยานบอกเล่าจะมีความน่าเชื่อถือและน้ำหนักน้อยกว่าประจักษ์พยาน เพียงพยานบอกเล่าโดยลำพังยังไม่มีน้ำหนักพอรับฟังลงโทษจำเลยได้ ต้องมีพยานหลักฐานอื่น ๆ ประกอบอีกด้วย

พยานแวดล้อม ในคดีแพ่งและคดีอาญา ศาลย่อมรับฟังและให้น้ำหนักความน่าเชื่อถือ แต่อย่างน้อยกว่าประจักษ์พยาน

ความสามารถในการเป็นพยานบุคคล

1. สามารถเข้าใจคำถามและตอบคำถามได้ ดังนี้ กฎหมายมิได้กำหนดอายุของพยานบุคคลไว้ว่าจะต้องมีอายุเท่าใดจึงจะมาเบิกความต่อศาลได้ ดังนี้ แม้เป็นผู้เยาว์ หากไม่ไร้เดียงสาจนเกินไป หากสามารถเข้าใจคำถามและตอบคำถามได้ ก็เป็นพยานบุคคลได้ นอกจากนี้คนหูหนวกและเป็นใบ้ก็สามารถมาเป็นพยานต่อศาลได้ โดยใช้วิธีการถามและตอบโดยวิธีการเฉพาะสำหรับคนหูหนวกหรือเป็นใบ้
2. เป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้น มาด้วยตนเองโดยตรง

ฎีกา 2134/2543 แม้ว่าโจทก์จะไม่มีประจักษ์พยานรู้เห็นขณะจำเลยและพวกฆ่าผู้ตาย แต่โจทก์มีพยานแวดล้อมเห็นเหตุการณ์ใกล้ชิดก่อนผู้ตายถูกยิงจนถึงแก่ความตาย โดยเห็นจำเลยและพวกโต้เถียงกับผู้ตายและชักอาวุธปืนจ้องจะยิงผู้ตาย เมื่อผู้ตายวิ่งหนี จำเลยและพวกถืออาวุธปืนวิ่งไล่ตามผู้ตายไปทันทีแล้วมีเสียงปืนดังขึ้น 1 นัด หลังจากนั้นประมาณ 2 นาที ก็ดังขึ้นอีก 2 นัด ระยะเวลาที่จำเลยและพวกถืออาวุธปืนวิ่งไล่ตามผู้ตายไปจนมีเสียงปืนดังขึ้นรวม 3 นัดดังกล่าวเป็นช่วงเวลาไม่นานซึ่งไม่พอที่จะทำให้ระแวงสงสัยได้ว่าจะมีผู้อื่นเข้ามาฆ่าผู้ตายในช่วงเวลานั้น จึงเชื่อได้ว่าต้องเป็นจำเลยและพวกอย่างแน่แท้ที่ฆ่าผู้ตาย ทั้งเจ้าพนักงานตำรวจก็ตรวจพบมีตื้อโด้ที่พวกจำเลยถือไปและร่องเท้าตะเป็อนเลือด 1 ช้างของพวกจำเลยตกอยู่ในที่เกิดเหตุพยานโจทก์จึงมีน้ำหนักแน่นแฟ้นฟังได้ว่า จำเลยและพวก ร่วมกันฆ่าผู้ตาย

ครั้งที่ 3 เรียบเรียงโดย

นางสาวสุภาภรณ์ เกรียงชัยพฤกษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ประจำเขต 2 กลุ่มกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

หนังสืออ้างอิง

1. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานของ อ.พรเพชร วิชิตชลชัย นิติศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนติบัณฑิต
2. รวมคำบรรยายภาคสอง สมัยที่ 58 ปีการศึกษา 2548 วิชาพยานหลักฐานโดย ศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล

การสอบสวนคดีอาญา

*นายอนุชา กาศลังกา

ในช่วงชีวิตของการรับราชการของข้าราชการเจ้าพนักงานของรัฐ หรือลูกจ้าง ย่อมต้องมีสักครั้งที่ต้องเกี่ยวข้องกับการสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นผู้ถูกสอบสวน ผู้ทำการสอบสวน หรือพยาน ทั้งที่ทุกคนไม่อยากจะเข้าไปเกี่ยวข้อง การสอบสวนในราชการ ประกอบด้วย การสอบสวนทางวินัย การสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีต่าง ๆ และการสอบสวนหาข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิด ในทางปฏิบัติเมื่อมีการร้องเรียน หรือเหตุที่กฎหมาย หรือระเบียบ ราชการกำหนด จะมีการสืบสวน สอบสวนหาข้อเท็จจริง และหากมีความผิดก็จะถูกลงโทษ หรือ ชดใช้ค่าเสียหายแล้วแต่กรณี การรับราชการจนกระทั่งเกษียณอายุราชการ หากไม่ต้องถูก สอบสวนใด ๆ เลยก็นับว่า เป็นผู้ที่โชคดีย่างยิ่ง และถ้าไม่เคยต้องคดีอาญา หรือถูกแจ้งความ ร้องทุกข์แล้วเจ้าหน้าที่เรียกไปสอบสวนทางอาญาเลย ก็จะได้ถือว่า โชคดียิ่งขึ้นอีก อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานหรือการดำเนินชีวิตประจำวันอาจมีบางครั้งมีเหตุที่ไม่คาดฝันจะต้องไปพบกับการ สอบสวนทางอาญา เราอาจไม่ทราบว่า จะต้องทำอย่างไร ประสบเหตุการณ์อย่างไรบ้างใน กระบวนการสอบสวนคดีอาญา แม้ในทางกฎหมายทุกคนจะปฏิเสธว่า ไม่รู้กฎหมายย่อมไม่ได้ ทั้งที่ในความเป็นจริงอาจไม่ทราบเลย ดังนั้น เราจึงควรศึกษาความรู้ในเรื่องการสอบสวน คดีอาญาไว้บ้าง เพื่อบางทีอาจต้องใช้ความรู้นี้ในการต่อสู้คดีอาญาอย่างถูกต้องต่อไป

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีอาญา

ในการเริ่มต้นที่จะต้องมีการสอบสวนคดีอาญามีบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ 5 คน ด้วยกัน คือ

1. ผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้เสียหาย คือ บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจ จัดการแทนได้ (บิดา มารดา ผู้ปกครองของผู้เยาว์ สามี ภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตร ผู้แทนนิติบุคคล)
2. ผู้ต้องหา หมายถึง บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิด แต่ยังไม่ถูก ฟ้องต่อศาลในทางปฏิบัติ บุคคลจะตกเป็นผู้ต้องหาเมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาว่า กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง
3. พนักงานสอบสวน หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจ และหน้าที่ ทำการสอบสวน ซึ่งได้แก่ ข้าราชการฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ ข้าราชการ ตำรวจที่มียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

4. พยาน ในที่นี้หมายถึง พยานซึ่งเป็นบุคคลที่พบเห็นเหตุการณ์การกระทำ ความผิดที่เรียกว่า “ประจักษ์พยาน” หรือ พยานที่ได้รับฟังข้อเท็จจริงจากบุคคลอื่น เรียกว่า “พยานบอกเล่า” และพยานที่รู้เห็นก่อนหรือหลังเกิดเหตุการณ์ เรียกว่า “พยานแวดล้อม”

5. หมายความ หมายถึง บุคคลผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นหมายความจาก สภามหาวิทยาลัย

บุคคลทั้ง 5 คนนี้ เป็นผู้เข้าร่วมอยู่ในกระบวนการชั้นสอบสวนโดยมีลำดับ ขั้นตอนและความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

อำนาจของพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือ ตรวจสอบผู้ต้องหา หรือตรวจสอบสิ่งของหรือ ที่ทางอันสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ รวมทั้งทำแผนที่ หรือภาพถ่ายจำลองหรือพิมพ์ ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้ากับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลาย

2. ค้นพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำ ความผิด หรือซึ่งใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญต้องขออนุญาตจากศาลก่อน

3. หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ถือว่า ได้ปฏิบัติตาม ความหมายแล้ว

4. ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าว

5. หมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่า ถ้อยคำของเขาอาจ เป็นประโยชน์แก่คดี

6. เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมา หรือมาพบพนักงานสอบสวนเองให้ถามชื่อ ตัว นามสกุล ชาติบังคับ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาเหล่านั้นอาจใช้เป็นหลักฐานยืนยันเขาในการ พิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การก็ ให้บันทึกไว้

7. พนักงานสอบสวนจะจับหรือควบคุมหรือจัดการให้จับ หรือควบคุมผู้ต้องหา หรือบุคคลใด ซึ่งในระหว่างสอบสวนปรากฏว่า เป็นผู้กระทำความผิด หรือจะปล่อยชั่วคราวโดย ไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

8. พนักงานสอบสวนขณะทำการอยู่ในบ้านเรือนหรือสถานที่อื่น ๆ มีอำนาจ สั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้น ๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็น

9. พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเอง หรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา

10. พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ

11. พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนในกรณีดังต่อไปนี้ก็ได้

- เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบ
- เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเอง โดยมีได้ร้องทุกข์ก่อน
- เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปาก ไม่ยอมบอกว่าเป็นใคร หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษหรือบันทึกคำกล่าวโทษ

กระบวนการสอบสวน

ในกระบวนการขั้นตอนการสอบสวนจะเริ่มต้นด้วยการร้องทุกข์ หรือการกล่าวโทษ การสืบสวนและการสอบสวน ดังนั้น จึงควรที่จะต้องรู้ก่อนว่าคำเหล่านี้มีความหมายว่าอย่างไร เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ คือ

“ การสอบสวน ” หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

“ การสืบสวน ” หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

“ คำร้องทุกข์ ” หมายถึง การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่า มีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและการกล่าวเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

“ คำกล่าวโทษ ” หมายถึง การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวโทษต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

การเริ่มต้นคดีอาญามี 2 แบบ คือ ผู้เสียหายร้องทุกข์หรือมีการกล่าวโทษ และผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีต่อศาลเอง ในกระบวนการสอบสวนเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและประสงค์จะให้ลงโทษผู้กระทำความผิด (กรณีเจ้าความร้องทุกข์เพื่อให้เป็นหลักฐาน หรือเพื่อการอย่างอื่นที่ไม่ใช่เจตนาให้ลงโทษผู้กระทำ ไม่ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมาย) จากนั้นพนักงานสอบสวนก็จะดำเนินการสอบสวนโดยไม่ชักช้าจะทำการ ณ ที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วยโดยพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่าหาและเพื่อให้รู้ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดโดยพนักงานสอบสวน อาจมีหมายเรียกผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เสียหาย พยานอื่น ๆ ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดมาให้ปากคำก่อนหลังจากรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าการกระทำผิดจริงก็จะเรียกให้บุคคลผู้ที่เชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิดมารับทราบข้อกล่าวหาและ ณ เวลานั้น บุคคลดังกล่าวก็จะตกเป็นผู้ต้องหาตามกฎหมาย และตกอยู่ในอำนาจการควบคุมของพนักงานสอบสวน ซึ่งจะพิจารณาว่าจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ ในขั้นนี้ผู้ต้องหาจะจัดหาทนายความมาช่วยด้วยก็ได้ แต่กรณีผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกินสิบแปดปีจะต้องมีทนายความมาช่วยเหลือ ถ้าไม่มีรัฐจะเป็นผู้จัดหาให้ผู้ต้องหาให้การหรือไม่ให้การอย่างไร ในการนี้กฎหมายห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดทำกรใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา

เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่า การสอบสวนเสร็จแล้วก็จะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

(1) ถ้าไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้กระทำผิดและความผิดนั้นมิใช่อาชญากรรมจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี พนักงานสอบสวนต้องงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่ตนนั้นไว้แล้วส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ ถ้าอาชญากรรมอย่างสูงเกินกว่าสามปี พนักงานสอบสวนต้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ พร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งดหรือให้ทำการสอบสวนต่อไป พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามนั้น

(2) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิด

- แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ ให้ทำความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมสำนวนยังพนักงานอัยการ หากพนักงานอัยการเห็นชอบว่าควรสั่งไม่ฟ้องให้ยุติการสอบสวน โดยสั่งไม่ฟ้อง

และแจ้งเจ้าพนักงานสอบสวนทราบ ถ้าเห็นว่าควรสอบสวนต่อไปก็ให้ดำเนินการต่อไป แต่ถ้าเห็นควรปล่อยก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาฟ้อง

- ถ้าผู้กระทำความผิดถูกควบคุมหรือยัง หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าจะได้ตัวเมื่อออกหมายเรียกให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมสำนวน ถ้าสั่งไม่ฟ้องตัวผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยตัวชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย ในกรณีสั่งฟ้องให้ส่งสำนวนพร้อมผู้ต้องหาไปให้พนักงานอัยการ เว้นแต่ถูกขังอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับได้ และผู้กระทำผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบแล้วก็บันทึกการเปรียบเทียบแล้วส่งให้พนักงานอัยการพร้อมสำนวน

การถอนคำร้องทุกข์

ผู้ร้องทุกข์จะแก้คำร้องทุกข์ระยะใด หรือจะถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้ แต่ในความผิดต่ออาญาแผ่นดิน การถอนคำร้องทุกข์ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวน และแม้ผู้เสียหายไม่ร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนอยู่แล้ว เมื่อคดีมีการสอบสวนพนักงานอัยการก็ฟ้องคดีได้ แต่ถ้าเป็นความผิดต่อส่วนตัวการถอนคำร้องทุกข์ทำให้พนักงานสอบสวนหมดอำนาจสอบสวน และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องคดี คดีความผิดต่อส่วนตัวเมื่อถอนคำร้องทุกข์แล้วสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป

คดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว คือ คดีที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่าเป็นความผิดที่สามารถขอยอมความกันได้ และมีผลทำให้การดำเนินคดีเป็นอันระงับไป เช่น ความผิดต่อเสรีภาพ (ข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการหรือไม่กระทำการ หรือจำยอมโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือผู้อื่น ตามมาตรา 309 วรรคแรก) ความผิดฐานเปิดเผยความลับ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานฉ้อโกง (เว้นแต่ฉ้อโกงประชาชน) ยกยอกทรัพย์สินความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ เป็นต้น ซึ่งความผิดอันยอมความได้นี้จะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น นอกจากกรณีดังกล่าวแล้วความผิดอื่น ๆ เป็นความผิดอาญาแผ่นดินไม่อาจยอมความกันได้ต้องดำเนินการจนเสร็จสิ้นกระบวนการโดยสรุปกระบวนการสอบสวนจะเริ่มต้นด้วยการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษผู้มีดำเนินกระบวนการที่สำคัญ คือ พนักงานสอบสวน ซึ่งจะต้องดำเนินการจนเสร็จสิ้นถึงขั้นชี้ว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ แล้วส่งมอบต่อให้พนักงานอัยการพิจารณาต่อไป

ในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีประกัน ไม่มีประกัน หรือ มีประกันและหลักประกันก็ได้ แต่เพื่อความมั่นใจ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาไปพบพนักงานสอบสวน ควรจัดเตรียมหลักประกันเพื่อยื่นประกันตัว กรณีอาจถูกแจ้งข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดและถือว่า ผู้นั้นตกเป็นผู้ต้องหาอยู่ในอำนาจการควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนแล้ว สำหรับกรณีผู้ต้องหา หรือผู้ถูกกล่าวหาเป็นแพทย์ และถูกกล่าวหาว่าร้องทุกข์ว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ ขณะนี้พนักงานสอบสวนหรือตำรวจยังไม่แจ้งข้อกล่าวหาทันที แต่จะถามความเห็นของแพทย์สภา ก่อนเพื่อประกอบการพิจารณาว่ามีการกระทำความผิดจริงหรือไม่ ก่อนการแจ้งข้อกล่าวหาอย่างไรก็ตาม ควรเตรียมตัวเตรียมหลักทรัพย์กันไว้ก่อนจะเป็นการดีที่สุด ในทางปฏิบัติหากเป็นแพทย์ในสังกัด กระทรวงสาธารณสุขให้รีบแจ้งผู้บังคับบัญชาโดยด่วนเพื่อแจ้งผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายของกระทรวง เข้าทำการประสานการช่วยเหลือทันที หรือแจ้งไปที่กลุ่มกฎหมาย สำนักบริหารกลาง สำนักงานกระทรวงสาธารณสุขก็ได้

สำหรับการช่วยเหลือขอแจ้งว่า กรณีเป็นการดำเนินการในทางอาญามี 2 กรณี

1. กรณีผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ หากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการสั่งฟ้องกระทรวง-สาธารณสุขไม่สามารถส่งเรื่องให้พนักงานอัยการแก้ต่างคดีให้ได้เพราะเท่ากับเป็นกรณีพนักงานอัยการ สู้คดีกันเอง หรืออีกนัยหนึ่งรัฐสู้กันเองซึ่งไม่ถูกต้องและมีระเบียบกระทรวงการคลังกำหนดไว้ และ กรณีนี้จะขอเงินงบประมาณมาเป็นค่าทนายความให้แพทย์ไม่ได้ เพราะกระทรวงการคลังเห็นว่าเป็นการนำเงินของรัฐไปจ้างทนายความต่อสู้กับรัฐผู้ดำเนินการแทนประชาชนเพื่อคุ้มครองตามกฎหมายซึ่งไม่ถูกต้อง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าไม่ใช่กระทรวงสาธารณสุขไม่ช่วยเหลือดูแลบุคลากร ดังกล่าวที่ถูกแจ้งความร้องทุกข์ทางอาญา แต่เป็นกรณีมีข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม ขณะนี้มีกองทุนที่จะให้การช่วยเหลือขึ้นมาแล้ว แต่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการอาจต้องใช้เงินจาก กองทุนนี้ไปจ้างทนายความก็ได้

2. กรณีผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาต่อศาลเอง กรณีนี้กระทรวงสาธารณสุขจะส่งเรื่อง ให้พนักงานอัยการพิจารณาแก้ต่างคดี แต่พนักงานอัยการก็มีอำนาจที่จะไม่รับแก้ต่างให้ก็ได้ตาม ระเบียบราชการ หากเป็นกรณีดังกล่าวก็จะจ้างทนายความแก้ต่างคดีเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติงานด้วยความละเอียด รอบคอบ ไม่ประมาทเลินเล่อและ ทำตามมาตรฐานวิชาชีพ พร้อมทั้งมีจริยธรรมอันดีจะเป็นเกราะคุ้มภัยให้กับแพทย์หรือบุคลากร-สาธารณสุขอย่างดีที่สุด และหากมีกรณีต้องคดีอาญากระทรวงสาธารณสุขต้องช่วยเหลืออย่าง เต็มที่อยู่แล้ว

เอกสารอ้างอิง

ศาสตราจารย์สมชัย ทรัพย์วณิช, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, 2527,
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา

* นิตินร 8 ว. กลุ่มกฎหมาย สำนักบริหารกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล

นายโสภณ สวัสดิสาร

ทฤษฎีความรับผิดชอบในความเสียหายเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นขอบเขตของความเสียหายที่ผู้กระทำต้องรับผิดชอบมีเพียงใด เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลทำให้เกิด 2 ทฤษฎี

1. ทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีผลโดยตรง หมายถึง ถ้าไม่มีการกระทำที่ถูกล่าวหาผลจะไม่เกิดถือว่า ผลนั้นเกิดจากการกระทำที่ถูกล่าวหา และผู้กระทำต้องรับผิดชอบถึงเหตุอื่นที่ทำให้เกิดผลนั้นด้วย

ใช้ไม้พายตีผู้ตายซึ่งนั่งเรือลำเดียวกัน (โดยไม่มีเจตนาฆ่า) เรือล่มผู้ตายจมน้ำตายต้องรับผิดชอบที่ตีหรือผลที่ผู้ตายจมน้ำตายด้วย (ฎีกาที่ 1150/2498)

ขับรถชนโดยประมาทชนรถยนต์ของโจทก์ไปกระแทกเสาไฟฟ้าการที่รถไปกระแทกกับเสาไฟฟ้า เป็นผลโดยตรงจากการชน (ฎีกาที่ 1552/2528)

2. ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม หากมีเหตุหลายเหตุที่ก่อให้เกิดผลขึ้นเฉพาะแต่เหตุที่ความปกติย่อมก่อให้เกิดผลเช่นนั้นเท่านั้นที่ผู้กระทำต้องรับผิดชอบโดยดูว่าผลที่เกิดจากเหตุนี้มันเหมาะสมหรือไม่ถ้าเหมาะสมแล้ว จึงจะให้ผู้ก่อเหตุนั้นรับผิดชอบในความเสียหายมีเหตุแทรกซ้อนให้เสียหายมากขึ้น หากการกระทำขาดตอนไปแล้ว แต่มีเหตุแทรกซ้อนขึ้นมา วิทยุชนคาดหมายได้ว่าจะเกิดเหตุแทรกซ้อนขึ้นได้ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบที่แทรกซ้อนนั้น โจทก์ถูกละเมิดได้รับบาดเจ็บต้องลงงานเพื่อรักษาตัวจนเกิดสิทธิ นายจ้างจึงไม่เลื่อนชั้นเงินเดือนเมื่อการพิจารณาชั้นเงินเดือนมีอัตรากำหนดแน่นอนอนการที่โจทก์ไม่ได้เลื่อนชั้นเงินเดือน จึงเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิด (ฎีกาที่ 4018/2533) ผู้เสียหายทำเองกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการกระทำของผู้เสียหายเอง ถ้าเป็นผลเนื่องมาจากการทำละเมิดของจำเลยผู้เป็นต้นเหตุจำเลยต้องรับผิดชอบ

เมื่อฟังได้ว่าจำเลยขับรถด้วยความประมาทแม้ผู้ตายจะกระโดดลงจากรถก่อน หากแต่ในระยะกระชั้นชิดกับภยันตรายที่จะเกิดขึ้นและในที่สุดก็ได้เกิดขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงภยันตรายเฉพาะหน้านั้น ก็ยังต้องถือว่า การกระทำของผู้ตายเป็นผลอันเกิดใกล้ชิด และเนื่องมาจากเหตุขับรถประมาทของจำเลย จำเลยต้องรับผิดชอบ (ฎีกาที่ 1436/2511) เสียหายไกลกว่าเหตุ เมื่อมีเหตุและละเมิดแล้ว มีเหตุการณ์ต่อเนื่องกันไป ต้องดูว่า วิทยุชนฟังคาดหมายได้หรือไม่ว่าเหตุที่เกิดต่อเนื่องนั้น ฟังเกิดขึ้นได้ เช่น ถูกรถชนแต่รักษาตัวไม่ดีบาดแผลมีมากขึ้น ซึ่งวิทยุชนฟังคาดหมายได้ความเสียหายไปไกลกว่าเหตุ แต่ถ้าไม่อาจคาดหมายได้ หลังถูกรถชนได้ความเสียหายไปไกลกว่าเหตุ แต่ถ้าไม่อาจคาดหมายได้ หลังถูกรถชนไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลจนหาย แต่พอออกจากโรงพยาบาลก็ถูกรถชนซ้ำ

ซึ่งวิญญูชนไม่อาจคาดหมายได้ เรียกว่าความเสียหายไกลกว่าเหตุค่าจ้างทนายความและค่าธรรมเนียมศาล ที่ผู้เสียหายจ่ายในการฟ้องคดีเป็นการจ่ายเพื่อรักษาประโยชน์ของตนมิใช่ค่าเสียหายอันเกิดจากละเมิด (ฎีกาที่ 7807/2542)

ไม่ถือว่าเสียหาย หากความเสียหายนั้นมิใช่เกิดจากการกระทำของจำเลยโดยตรงหรือโดยนิตินัยคือ ไม่ได้ว่าเสียหาย ผู้เสียหายทำผิดอาญา หากผู้เสียหายมีส่วนผิดทางอาญาด้วย เช่น หลอกเอาเงินจากผู้เสียหายว่าจะเอาไปให้สินบน ถือว่าผู้เสียหายเป็นผู้ใช้ให้จำเลยกระทำผิดไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหายในคดีละเมิด (ฎีกาที่ 299/2490) ผู้เสียหายไม่สุจริต แต่ถ้าความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยไม่สุจริตของตนด้วย ก็ถือว่าไม่เสียหาย

พยานเอกสาร

* นางสาวสุภาภรณ์ เกรียงชัยพฤกษ์ *

พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใด ๆ ในเอกสารที่มีการอ้างอิงเป็นพยาน โดยอาศัยการสื่อความหมายของข้อความนั้นพิสูจน์ความจริง

พยานเอกสาร **จะต้องมีวัตถุรองรับ** เช่น กระดาษ ผ้า หนังสือ แผ่นศิลา

เอกสารอาจเป็นได้ทั้ง พยานเอกสาร หรือ พยานวัตถุ กล่าวคือ

1. หากเป็นการอ้างข้อความในเอกสารเพื่อพิสูจน์ว่า ข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตามข้อความนั้น ดังนี้ เป็นการอ้างในฐานะพยานเอกสาร
2. หากเป็นการอ้างภาพถ่าย ภาพวาดเขียน แม้จะปรากฏเป็นรูป และสามารถแสดงว่าสิ่งที่เห็นในภาพ คือ อะไร ซึ่งมีใช้การสื่อความหมายในภาษา ดังนี้ เป็นการอ้างในฐานะวัตถุพยาน

ฎีกาที่ 840/2499 โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากห้องเช่า โจทก์อ้างภาพถ่ายห้องที่เช่าเป็นพยาน แต่ไม่ได้ส่งสำเนาให้จำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ภาพถ่ายห้องพิพาทที่โจทก์อ้างเป็นพยานเป็นภาพจำลองวัตถุ ไม่ใช่พยานเอกสารอันจะต้องส่งสำเนาให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก่อนวันสืบพยาน

ข้อแตกต่าง พยานเอกสารที่เป็น ต้นฉบับ คู่ฉบับ สำเนา

ต้นฉบับ คือ เอกสารที่จัดทำไว้เป็นฉบับจริง

ฎีกาที่ 4529/2541 สัญญากู้ยืมเงินที่ทำได้ 2 ฉบับ คู่สัญญาลงชื่อทั้ง 2 ฉบับและถือไว้คนละฉบับ จึงถือว่าเป็นต้นฉบับทั้งคู่

คู่ฉบับ คือ เอกสารที่จัดทำต้นฉบับไว้หลายฉบับด้วยกัน

ฎีกาที่ 4529/2541 การที่โจทก์จำเลยทำเอกสารโดยใช้กระดาษคาร์บอนคั่นกลาง เมื่อเขียนและลงชื่อแล้วจึงมอบฉบับล่างให้โจทก์ โดยคู่กรณีถือว่าฉบับล่างเป็นหนังสือสัญญาเช่าเช่น

เดียวกับฉบับบน สำหรับฉบับบนจำเลยเก็บไว้ การทำเอกสารในลักษณะเช่นนี้เห็นเจตนาของคู่สัญญาได้ว่าประสงค์ให้ถือเอาเอกสารฉบับล่างเป็นคู่ฉบับของเอกสารฉบับบนโดยไม่ถือว่าเอกสารฉบับล่างเป็นสำเนา เพราะมิใช่ข้อความที่คัดลอกหรือถ่ายเอกสารมาจากต้นฉบับ แต่ได้ทำขึ้นพร้อมกับฉบับบนหรือต้นฉบับเพื่อใช้เป็นหนังสือสัญญา 2 ฉบับ มีผลเท่ากับเป็นต้นฉบับด้วย จึงไม่ต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังเอกสารที่โจทก์อ้างเป็นพยานหลักฐานดังกล่าว

สำเนา คือ ข้อความที่คัดลอกหรือถ่ายเอกสารมาจากจากต้นฉบับ ฎีกาที่ 2158/2534 ป.วิ.พ. มาตรา 90 วรรคแรก มิได้บังคับว่าสำเนาเอกสารที่ส่งให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นเอกสารที่ถ่ายจากต้นฉบับ สำเนาเอกสารที่ทนายโจทก์พิมพ์ข้อความลงในแบบพิมพ์สัญญาซึ่งเป็นแบบพิมพ์อย่างเดียวกับต้นฉบับสัญญา และมีข้อความเช่นเดียวกัน โดยทนายโจทก์ลงชื่อรับรองสำเนาถูกต้อง ถือเป็นสำเนาเอกสารตามบทกฎหมายดังกล่าวแล้ว

การอ้างพยานเอกสารในศาล

โดยปกติ จะต้องอ้างต้นฉบับต่อศาลเท่านั้น

ยกเว้น จะอ้างสำเนาได้ ต้องเข้ากรณี ดังต่อไปนี้

- ทุกฝ่ายตกลงกันว่า สำเนาเอกสารนั้นถูกต้อง
- ต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย
- ไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น

การอ้างพยานเอกสารเป็นพยานต่อศาลนั้น จะต้องมิพยานบุคคลมาเบิกความรับรองถึงความเป็นมาของเอกสารนั้นด้วย กล่าวคือ จะต้องมิพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์เกี่ยวกับเอกสารนั้น เช่น เป็นผู้เขียน ผู้พิมพ์ ผู้ลงลายมือชื่อ ผู้เก็บรักษา มาเป็นพยานเบิกความรับรองประกอบเอกสารนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยอมรับความถูกต้องแท้จริงของเอกสารนั้นแล้ว

ครั้งที่ 4 เรียบเรียงโดย

นางสาวสุภาภรณ์ เกียรติชัยพฤกษ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ประจำเขต 2 กลุ่มกฎหมาย
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

หนังสืออ้างอิง

1. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานของ อ.พรเพชร วิชิตชลชัย นิติศาสตร์บัณฑิต
(เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนติบัณฑิต
2. รวมคำบรรยายภาคสอง สมัยที่ 58 ปีการศึกษา 2548 วิชาพยานหลักฐานโดย
ศาสตราจารย์จรัญ ภักดีธนากุล